

ACCOUNTANTSVERSLAG 2024

Gemeente Steenwijkerland

Aan:

de raad van de gemeente
Steenwijkerland
T.a.v. mevrouw A. ten Hoff,
raadsgriffier
Postbus 162
8330 AD STEENWIJK

Groningen, 5 juni 2025

Kenmerk: RB/RvH/AMT/
1049245/011

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2024 van gemeente Steenwijkerland (hierna te noemen ‘gemeente’) gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 9 december 2024 ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2024. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de ambtelijke organisatie en verantwoordelijke wethouder. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Onze complimenten gaan uit naar de medewerkers van gemeente Steenwijkerland die gezorgd hebben voor een goede jaarrekening en controle. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van gemeente Steenwijkerland bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. (Rob) Bouman RA
Partner BDO en extern accountant gemeente Steenwijkerland

Inhoudsopgave

01

Dashboard
accountantscontrole

02

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

03

Resultaat & financiële
positie

04

Belangrijkste
bevindingen

05

Bijlagen

1. Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING
▶ Wij verstrekken bij de jaarrekening, inclusief rechtmatigheidsverantwoording, een goedkeurende controleverklaring. ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 2.000.000 respectievelijk € 6.000.000. ▶ Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden. ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd. ▶ Het college heeft in de rechtmatigheidsverantwoording een totaal van € 3.623.000 aan afwijkingen gerapporteerd. ▶ De WNT is nageleefd. ▶ Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage vastgesteld.

BELANGRIJKE BEVINDINGEN
▶ We hebben vastgesteld dat uw organisatie de voorziening groot onderhoud degelijk heeft onderbouwd met een actueel meerjarenonderhoudsplan. De reserve is daarom omgezet naar een egalisatievoorziening voor maatschappelijk vastgoed. ▶ De lasten op het programma Samenredzaam, aangaande het sociaal domein zijn verder gestegen met € 6,5 miljoen. De totale onzekerheid bedraagt € 1.614.000 (2023: € 1.985.000).

AANDACHTSPUNTEN 2025
Wij zien voor de gemeente Steenwijkerland de volgende aandachtspunten voor 2025: ▶ Structurele tekorten lijken gedeeltelijk gecompenseerd te worden op basis van de voorjaarsnota van het Rijk; ▶ Vanaf boekjaar 2025 wordt de wettelijke controlegrens voor de accountant verhoogd van 1% naar 2%. Fouten en onzekerheden moeten bij elkaar opgeteld (gaan) worden. Risico op een niet-goedkeurende controleverklaring kan toenemen; ▶ Opvolging egalisatievoorzieningen, focus op update beleidsplannen 2025.

GRONDEXPLOITATIE UITGELICHT
▶ De boekwaardes van de grondexploitaties zijn gestegen met € 1,0 miljoen en bedraagt € 4,8 miljoen. Terrein Kornputkazerne (€ 4,0 miljoen) en Noordermaten fase IV (€ 1,0 miljoen) betreffen daarbij de meest omvangrijke. De boekwaarde van de bedrijventerreinen bedraagt € 0,5 miljoen negatief. ▶ De resultaatneming (POC) bedraagt € 305.000 voor 2024, de verliesmutatie is gering (€ 28.000). ▶ Twee grondexploitaties zijn ultimo boekjaar afgesloten. Eind 2024 zijn zeven exploitaties actief met een geringe omvang van nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten. Wij adviseren om actief aandacht te geven aan het, waar mogelijk, sluiten van aflopende exploitaties.

RESULTAAT 2024

(x €1.000)	2024	BEGROTING NA WIJZIGINGEN
Saldo van baten en lasten	-/- 513	-/- 16.009
Mutatie reserves	6.918	18.112
RESULTAAT	6.405	2.103

- ▶ Het gerealiseerde resultaat 2024 wijkt af van de begroting na wijziging. Wij merken op dat het positieve resultaat voornamelijk het gevolg is van laat bekend geworden incidentele opbrengsten.
- ▶ Wij concluderen dat het voorspellend vermogen van de begroting (na wijzigingen) voor verbetering vatbaar is. De verschillenanalyse opgenomen in de jaarrekening geeft ruim voldoende inzicht in verklaringen voor afwijkingen.

UW FINANCIËLE POSITIE
▶ Het weerstandsvermogen van de gemeente Steenwijkerland is voldoende en bedraagt 3,7. Daarbij kent de gemeente Steenwijkerland een incidentele weerstandscapaciteit van € 16,8 miljoen. ▶ Gemeente Steenwijkerland verwacht een aflopende solvabiliteitsratio in haar programmabegroting 2025. Tegelijkertijd heeft de gemeente Steenwijkerland ruim voldoende buffer om het risico van een dalende solvabiliteit af te dekken.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Onze opdracht en controle

2.2 Strekking controleverklaring

2.3 Aandachtspunten 2025

2.1 Onze opdracht en controle (1)

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Steenwijkerland, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 9 december 2024. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2024 van de gemeente Steenwijkerland aan de daaraan te stellen eisen voldoet, zijn wij voornemens, hierbij een goedkeurende controleverklaring af te geven. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle zijn afdoende behandeld en onze controle is dan ook afgerond.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om

bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.000.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 150.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Grondslagen financiële verslaggeving

De jaarstukken 2024 van de gemeente Steenwijkerland bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2024 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2024 (rechtmatigheidsverantwoording, balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag is informatie opgenomen over ‘wat hebben we gedaan’, ‘wat hebben we bereikt’ en ‘wat heeft het gekost?’ De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

2.1 Onze opdracht en controle (2)

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2024. In 2024 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Controleaanpak

Onze controleaanpak is gebaseerd op een voornamelijk gegevensgerichte en risicogerichte benadering, waarbij in onze risicoanalyse de opzet en het bestaan van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen is meegewogen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

Wij hebben voor de volgende risico's in onze controle verhoogde aandacht gehad:

- ▶ Algemeen: Risico op management override (omzeilen van de interne beheersing door het management met het risico op fraude).
- ▶ GREX: Risico op onjuiste waardering van de grondexploitaties als gevolg van fouten in de schatting voor nog te maken kosten en nog te ontvangen opbrengsten.

- ▶ Voorzieningen: Risico op onjuiste schatting en daarmee samenhangende waardering van voorzieningen.

Onafhankelijkheid

Op basis van Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten' (ViO), is vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2024. Wij hebben de automatiseringsorganisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld.

2.2 Strekking controleverklaring

1/3

Controleverklaring 2024

Wij hebben bij de jaarrekening 2024, inclusief SiSa-bijlage, van de gemeente Steenwijkerland een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van de activa en passiva per 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met de raad gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd.

Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd van beperkte omvang die door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast hebben wij onderstaande verschillen geconstateerd welke niet zijn verwerkt in de jaarrekening. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €150.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

ONGECORRIGEERDE CONTROLEVERSCHILLEN 2024					
#	Omschrijving	Post/toelichting	Fouten (in €)	Onzekerheden (in €)	Verwijzing
1	Onzekerheid WMO ZIN	Sociaal domein	-	647.000	§4.1
2	Onzekerheid Jeugdzorg ZIN	Sociaal domein	-	687.000	§4.1
3	Onzekerheid PGB	Sociaal domein	-	280.000	§4.1
	TOTAAL		-	1.614.000	
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)			2.000.000	6.000.000	
Rapporteringstolerantie			150.000		

Vanwege de afwezigheid van een beleidsplan aangaande de egalisatievoorziening groot onderhoud maatschappelijk vastgoed is een formele onrechtmatigheid geconstateerd. De onrechtmatigheid is niet financieel, maar formeel omdat de raad dit beleidsplan formeel dient goed te keuren en dit niet heeft plaatsgevonden. Wel is sprake van een paraplunota onderhoud kapitaalgoederen 2019-2023, tevens is het beleidskader in de laatste begrotingen als zodanig toegelicht in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Wij zijn daarom wel van mening dat de voorziening getrouw is en de schatting van de geraamde onderhoudsuitgaven aanvaardbaar is.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening 2024.

2.2 Strekking controleverklaring

2/3

Vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Op basis van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet kunnen gemeenten bij langdurige financiële tekorten een beroep doen op een extra uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet wijzigt betalen andere gemeenten daar dus aan mee. Om die reden moeten gemeenten aan allerlei voorwaarden voldoen om deze aanvullende uitkering te kunnen ontvangen. Maar in principe kunnen gemeenten hierdoor niet failliet gaan. Het gevolg hiervan is dat crediteuren en andere stakeholders nooit benadeeld kunnen worden door een faillissement. Desalniettemin is de financiële positie vanuit het perspectief van raadsleden van belang en moet het college van burgemeester en wethouders inzicht geven in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Met de invoering van de aangepaste Nederlandse Standaard 700 dienen accountants voor gemeenten in hun controleverklaringen bij jaarrekeningen naast fraude te rapporteren over de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2024.

2.2 Strekking controleverklaring

3/3

Fraude en non-compliance

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Hierbij hebben wij specifiek aandacht besteed aan de veronderstelling dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan. Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van het belangrijkste frauderisico en hoe wij deze hebben geadresseerd. Tijdens de controle van boekjaar 2024 betreft dit:

- ▶ Het risico op ongebruikelijke memoriaalboekingen in de laatste maand van een tussentijdse rapportageperiode resp. het boekjaar dan wel bij het opstellen van de tussentijdse rapportage resp. de jaarstukken.

In onze controle hebben wij op de memoriaalboekingen geen bijzonderheden vastgesteld.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de frauderisico's verwijzen wij naar onze controleverklaring 2024.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's).

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiervoor hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties, mede aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en de compliancevragenlijst, besproken met het bestuur, management en de raad. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.

Wij hebben vastgesteld en gerapporteerd in onze boardletter dat goede stappen zijn gezet op het gebied van fraude- en corruptierisicobeheersing. Evenwel is het van belang om dit onderwerp regelmatig onder de aandacht te brengen en te houden, met als doel de gehele organisatie bewust te laten zijn van fraude- en corruptierisico's. Naast directe schade kan immers ook belangrijke reputatieschade optreden.

2.3 Aandachtspunten 2025

1/2

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2024 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

Impact voorjaarsnota op structurele tekorten, impact te maken met voorspellend vermogen

Voorgaand jaar hebben we gerapporteerd over de structurele tekorten in 2026 en 2027, wat ook impact had op de gemeente Steenwijkerland. Uit de voorjaarsnota van het Rijk blijkt dat gemeenten vanaf 2026 ruim € 400 miljoen erbij krijgen om het ‘ravijnjaar’ gedeeltelijk te dempen. Aanvullend komt voor jeugdzorg in 2025 € 400 miljoen beschikbaar en in de jaren 2026 en 2027 tussen de € 800 en € 900 miljoen. Alleen laat een doorkijk ook zien dat voor 2028 alweer bezuinigingen staan verantwoord. Ook voor de gemeente Steenwijkerland blijft het een uitdaging om te gaan met deze onzekerheden ten aanzien van de gemeentelijke financiën en te beheersen.

Voor bijna alle programma's geldt dat sprake is van afwijkingen tussen begrote lasten en daadwerkelijke baten (zie ook hoofdstuk 3.1). Voor de lasten ligt de realisatie op programmaniveau meer in lijn met de begroting na wijzigingen. Als gevolg van de blijvende onzekerheden benadrukken wij conform voorgaand jaar het belang van voorspellend vermogen.

Zoals weergegeven in onze boardletter heeft de gemeente Steenwijkerland een goede basis qua verschillenanalyse opgenomen in haar jaarrekening. Binnen de directie en in de procesuitwerking worden verklaringen voor afwijkingen besproken en verklaard. Ons advies van voorgaand jaar was om het analyseren van afwijkingen nadrukkelijker, bij de tussentijdse rapportages, onderdeel van uw proces te maken en voortdurend te monitoren waardoor verschillen ontstaan.

De zichtbaarheid van betreffende opgestelde analyses is nog beperkt, daarbij is momenteel ook nog minder aandacht voor welke baten en lasten de voorspelbaarheid beperkt is en hoe dit verbeterd kan worden ('backtesting'). Tenslotte raden wij aan tussentijds balansposten te analyseren.

Wij denken dat het goed en gedegen uitwerken van dit proces in het kader van voorspellend vermogen de gemeente Steenwijkerland kan helpen in haar meerjarenbegrotingsproces en daarmee ook zo goed mogelijk voorbereid is op de blijvende onzekerheden.

Aanpassing materialiteit naar 2% voor 2025

Vanaf boekjaar 2025 wordt de wettelijke controlegrens voor de accountant verhoogd van 1% naar 2%. Deze wijziging betreft tevens de samenvoeging van de controlegrens van 1% voor fouten en 3% procent voor onzekerheden tot een norm van 2%. Doordat fouten en onzekerheden bij elkaar opgeteld moeten gaan worden zal dit landelijk naar verwachting gaan leiden tot een toename van het aantal niet-goedkeurende controleverklaringen bij decentrale overheden. Met name gemeenten met omvangrijke onzekerheden, als het gaat om prestatieleveringen binnen het sociaal domein, lopen een risico. Wij adviseren de gemeente Steenwijkerland hierover tijdig het gesprek met de raad aan te gaan en waar nodig actie te ondernemen om de onzekerheden binnen het sociaal domein te minimaliseren.

2.3 Aandachtspunten 2025

2/2

Opvolging egalisatievoorzieningen, focus op update beleidsplannen 2025;

Vorig jaar stond in onze aandachtspunten de actualisatie van egalisatievoorzieningen centraal. In 2024 is de opvolging van de actualisatie alsook het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan op een gedegen wijze totstandgekomen. Als gevolg hiervan kunnen wij ons vinden in de huidige opgenomen egalisatievoorziening omtrent het maatschappelijk vastgoed alsook van wegen. Voor wat betreft de speelvoorzieningen zijn zowel de organisatie als wij van mening dat een egalisatievoorziening groot onderhoud niet aanvaardbaar is op basis van de BBV-vereisten.

Belangrijk aandachtspunt blijft om voor aankomend jaar de actualisatie opnieuw kritisch backtesting uit te voeren en de inschattingen van groot onderhoudslasten per jaarschijf inclusief de kostenraming te monitoren. Daarmee wordt de kwaliteit van de schatting beter en ook de beheerbaarheid en egalisatie van de onderhoudsuitgaven. Ook kan het risico op herhaling van een vrijval van de egalisatievoorziening beter worden voorkomen.

Voor 2025 zien we als belangrijk aandachtspunt om ook de beleidsplannen (beheerplan) van de onderhoud kapitaalgoederen te updaten. Het beleidsplan onderhoud wegen is sterk verouderd (verslagleggingsjaar 2017). De actualisatie van dit beleidsplan staat voor eind juni 2025 op de agenda. Omdat actualisatie per 5 jaar vereist is conform het BBV heeft de gemeente Steenwijkerland een aanvullende toelichting opgenomen in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Omdat de ramingen van de onderhoudsuitgaven wel aanvaardbaar zijn, maar niet formeel zijn vastgesteld door de raad betreft dit een formele onrechtmatigheid.

De egalisatievoorzieningen zijn in hoofdstuk 4.3. verder toegelicht.

Jaarrekeningproces goed en soepel verlopen, interne borging van kennis aandachtspunt naar volgend jaar als gevolg van personele wisseling.

Wij waarderen de samenwerking en ervaren de samenwerking als prettig en constructief met het team financiën en het team VIC in de voorbereiding, uitvoering en afronding van de controle. Wij ervaren in geval van enkele discussiepunten in de controle dat de houding van de organisatie kritisch is. Positief daarbij is dat de verstandshouding in dergelijke discussies oplossingsgericht blijft en dit waarderen wij. Ondanks dat sprake is van een strakke planning is in goede samenwerking met de organisatie de controle tijdig afgerond.

Tegelijkertijd is als gevolg van het vertrek binnen uw team financieel beleid en control de borging van de kennis en ervaring een belangrijk aandachtspunt. Ook omdat het vertrek van uw senior adviseur een belangrijke schakel in de jaarrekeningcontrole vormt. Wij zien dat de gemeente Steenwijkerland hier in tijdig actie heeft ondernomen qua opvolging en overdracht, maar begrijpen ook dat dit tijd kost en een kennisoverdracht ook onmogelijk volledig kan zijn. Indien gewenst, helpen wij de gemeente Steenwijkerland graag in de borging van het jaarrekeningcontroleproces.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat per programma

3.2 Uw financiële positie

3.3 Specifieke uitkeringen

3.1 Resultaat per programma

Realisatie vs. gewijzigde begroting

Het resultaat van gemeente Steenwijkerland over het jaar 2024 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 4,3 miljoen voordelig. In onderstaand overzicht is het resultaat per programma in het kort weergegeven:

OVERZICHT REALISATIE PER PROGRAMMA 2024 (inclusief mutaties reserves)			
Programma	Realisatie (in € *1.000)	Begroting na wijziging (in € *1.000)	Verschil (in € *1.000)
Programma 1 - Woningbouw	-2.906	-3.206	299
Programma 2 - Werk en economie	-1.407	-2.209	802
Programma 3 - Samenredzaam	-55.720	-55.175	-546
Programma 4 - Vitaal platteland	-761	-691	-70
Programma 5 - Duurzaam	-1.716	-2.190	474
Programma 6 - Leefbare steden en kernen	-25.311	-25.959	649
Programma 7 - Financiën en dienstverlening (incl. algemene dekkingsmiddelen)	94.226	91.532	2.694
RESULTAAT	6.405	2.103	4.303

Hieruit blijkt dat op twee programma’s en op de andere programma’s een voordeel is behaald en de realisatie lager ligt dan de begroting. De belangrijkste afwijkingen van de begroting na wijzigingen zien we terug op programma’s 2, 3, 6 en 7. Het negatieve resultaat op programma 3 is voornamelijk het gevolg van hogere lasten op WMO begeleiding en Jeugdzorg. De positieve resultaten op programma’s 2, 6 en 7 zijn met name het gevolg van incidentele baten. De detailverklaringen zijn op programmaniveau in de jaarrekening terug te lezen.

3.2 Uw financiële positie (1)

Inleiding

Een sterk versnipperd landschap, gedeelde onzekerheid. Dat is de titel van ons benchmarkonderzoek gemeenten dat wij in januari 2025 hebben uitgebracht over de financiële positie van gemeenten. Wij concluderen hierin dat de meeste gemeenten over 2023 een positief resultaat hadden (per saldo € 1,7 miljard) terwijl voor de komende vijf jaren grote tekorten worden verwacht (over vijf jaar totaal voor alle gemeenten € 3,9 miljard). Dit is voornamelijk het gevolg van de gewijzigde financieringssysteem van het Rijk, wat leidt tot een zogenoemd ravijn. Ook bij de gemeente Steenwijkerland zien wij dit terug. Volgens de begroting 2025 wordt tot en met 2028 cumulatief een negatief resultaat (vóór mutaties reserves) behaald van € 5,9 miljoen. In de grafiek hiernaast zijn de negatieve resultaten per jaar inzichtelijk gemaakt. Hieronder schetsen wij de financiële positie op basis van de ratio's zoals opgenomen in de jaarrekening 2024 van gemeente Steenwijkerland.

Recent is bekend geworden vanuit de voorjaarsnota van het Rijk dat het tekort gedeeltelijk gecompenseerd zal worden.

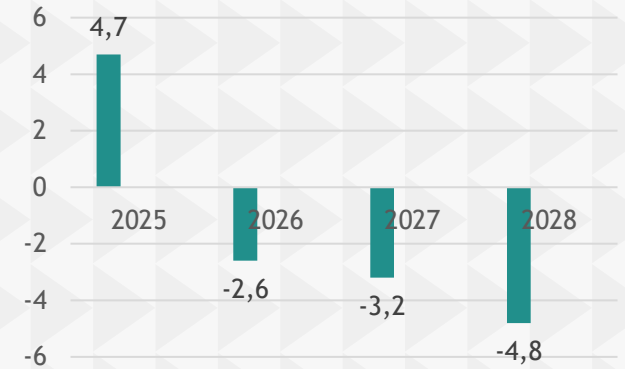
Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden geschetst van de financiële positie van de gemeente Steenwijkerland. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie. Hieronder vindt u een andere toelichting op de ratio's van uw gemeente.

Uw score in onze landelijke benchmarkrapportage

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld. In dit GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente. Wij hebben deze signaleringswaarden als basis gebruikt voor het bepalen van uw score en dus financiële positie. Indien uw gemeente voor de komende jaren (2024 t/m 2028) per saldo een negatief resultaat begroot (en inteert op het eigen vermogen), beïnvloedt dit de score. Een uitwerking van deze systematiek beschrijven wij in onze [benchmarkrapportage](#).

BEGROOT RESULTAAT VOOR MUTATIE RESERVES (IN MILJOENEN €)

3.2 Uw financiële positie (2)

Weerstandsvermogen van Steenwijkerland is uitstekend

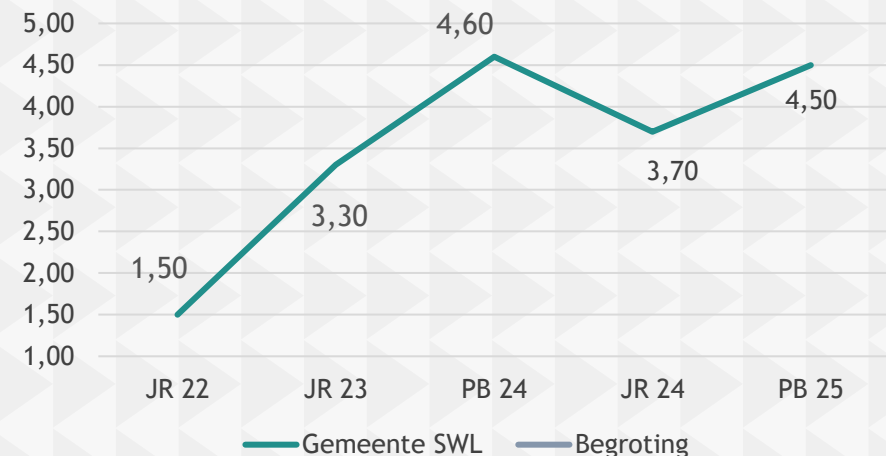
In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 21,3 miljoen. In het weerstandsvermogen ultimo 2024 is een bedrag van € 16,8 miljoen meegeteld van vrij aanwendbare bestemmingsreserves. In geval van calamiteiten is het mogelijk om een deel van deze reserves een andere aanwending te geven. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Steenwijkerland heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 5,8 miljoen. Het weerstandsvermogen van de gemeente Steenwijkerland is volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen.

Solvabiliteit

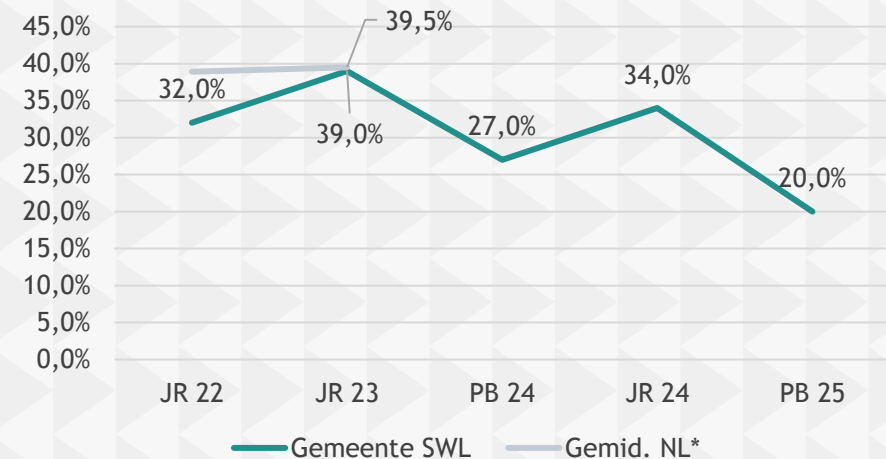
De solvabiliteit bedraagt ultimo 2024 34% (2023: 39%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Steenwijkerland in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. Het eigen vermogen van gemeente Steenwijkerland is in lijn met voorgaand jaar, maar het balanstotaal is nog sterker toegenomen, namelijk met 18,8 miljoen.

Rekening houdend met de programmabegroting 2025 laat de solvabiliteit een negatieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020). Daarmee ligt de solvabiliteit van de gemeente Steenwijkerland ook lager dan het gemiddelde van Nederlandse gemeenten.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

SOLVABILITEITSRATIO

De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde voor gemeenten op basis van: BDO Benchmark rapport januari 2025.

3.2 Uw financiële positie (3)

Netto schuldquote

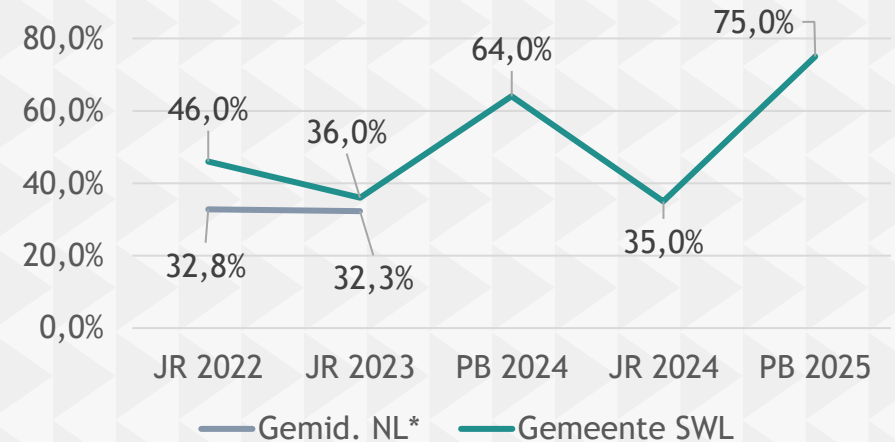
De netto schuldquote bedraagt 35% (2023: 36%). De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Een negatieve netto schuldquote is daarmee positief.

De netto schuldquote laat een negatieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020). Het landelijk gemiddelde ligt lager, tegelijkertijd blijft de gemeente Steenwijkerland in de categorie minst risicovol.

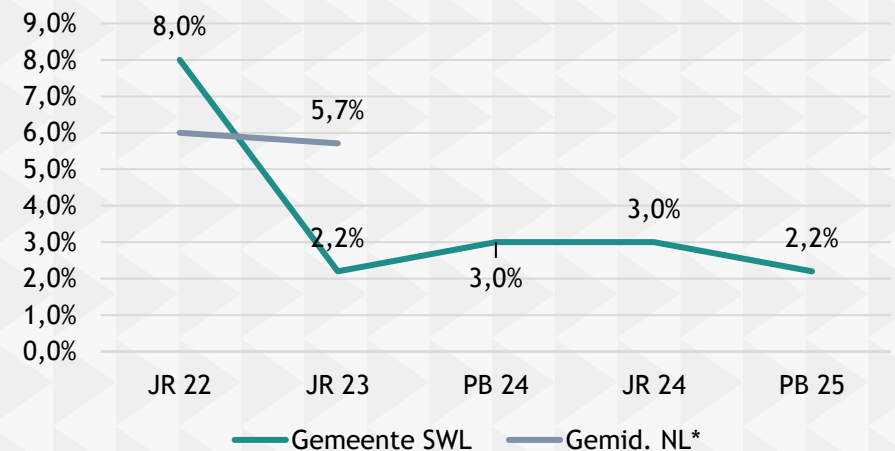
Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Steenwijkerland is licht gestegen doordat de grondpositie (waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten gestegen is. De ratio grondexploitatie < 20% is het minst risicovol te noemen volgens het GTK 2020.

NETTO SCHULDQUOTE

RATIO GRONDEXPLOITATIE

3.3 Specifieke uitkeringen

Omvang specifieke uitkeringen neemt toe

Een onderdeel van de opbrengsten van gemeenten zijn de specifieke uitkeringen (hierna: SPUK), zij hebben een grote impact op de financiële positie. Wij zien een landelijke trend dat Ministeries steeds vaker een Specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SiSa-regelingen is daardoor exponentieel toegenomen de afgelopen jaren. Voor uw gemeente is sprake van 28 SiSa-regelingen in 2024 tegenover 30 SiSa-regelingen in 2023. Het huidige kabinet heeft het voornemen het aantal SPUK's sterk te verminderen.

Impact op de balans

De ontvangen voorschotten van de SPUK worden onder de vlottende passiva als vooruitontvangen bijdragen van het Rijk verantwoord. De toegenomen omvang van de SPUK-regelingen is als volgt zichtbaar op de balans van de gemeente:

(x € 1.000)	2023	2024
Vooruit ontvangen bijdragen Overheidslichamen (schuld)	11.629	18.073

Zichtbaar is dat reeds veel gelden als voorschot zijn uitbetaald aan de gemeente Steenwijkerland. Het vooruitontvangen bedrag bedraagt 16% van het balanstotaal, exclusief het eigen vermogen. Mede doordat in het laatste kwartaal enkele SPUK's aan de gemeente zijn verstrekt ontstaat de stijging van de balanspositie.

Besteding in 2024

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de grootste regelingen :

(x € 1.000)	Omvang uitkering	Looptijd tot en met boekjaar	Besteding 2024	Totale besteding
Tijdelijke regeling specifiek uitkering bodem 2022 (IenW E83B)	1.663	2025	929	929
Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 (VWS H30)	3.028	2026	737	1.446
Aanpak energie armoede (VRO J55)	1.597	2027	277	368
Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie (VRO J94)	3.043	2027	494	494
Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (KGG K28)	3.470	2027	1.180	1.180
AenM M16 Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	11.757	2024	12.212	12.212
Totaal grote regelingen	24.376		15.829	16.629

Hieruit is te herleiden dat er veel middelen zijn toegekend en dan tot op heden nog een aanzienlijk deel uitgegeven dient te worden. Voor de meest omvangrijke regelingen van de gemeente Steenwijkerland is tot en met 2024 ongeveer 65% uitgegeven van de toegekende middelen.

4. Belangrijkste bevindingen

4.1 Programma ‘Samenredzaam’

4.2 Grondexploitaties uitgelicht

4.3 Voorzieningen

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording

4.5 BBV, WNT en SiSa

4.1 Programma ‘Samenredzaam’

Onze controle op het sociaal domein is gelieerd aan het programma ‘Samenredzaam’. Vanwege de gerapporteerde onzekerheden lichten we deze graag toe aan de hand van het programma.

De lasten van gemeente Steenwijkerland in het programma ‘Samenredzaam’ bedragen over 2024 circa € 90,7 miljoen (2023: € 84,2 miljoen). Ten opzichte van de begroting na wijziging is er sprake van een nadelig verschil van € 2,7 miljoen. Dit wordt grotendeels verklaard door stijgende lasten binnen de Wmo ZIN alsook de jeugdzorg. Ook rekening houdend met de stijging ten opzichte van voorgaand jaar blijkt dat daarmee het grip krijgen op de stijgende lasten binnen het programma alsook het sociaal domein (Wmo en Jeugdzorg ZIN) complex is.

Jeugdzorg ZIN

De productieomvang van Jeugdzorg ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2024 circa € 17,0 miljoen (2023: € 15,3 miljoen). Met betrekking tot de lasten inzake jeugdhulp vraagt de gemeente Steenwijkerland de zorginstellingen om een verklaring. Uit onze controle blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Met inachtneming van de interne beheersing bij uw gemeente ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 687.000 (2023: € 899.000).

Wmo ZIN

De productieomvang van Wmo ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2024 circa € 12,3 miljoen (2023: € 10,8 miljoen). De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo ZIN vindt plaats vanuit de gemeente Steenwijkerland. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. Met betrekking tot de lasten Wmo ZIN vraagt de gemeente Steenwijkerland per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.

Uit onze controle blijkt dat er door de gemeente Steenwijkerland geen verschillen zijn geconstateerd boven de rapportagetolerantie tussen de eigen administratie en de productieverantwoordingen welke zijn voorzien van een controleverklaring.

Conform Jeugdzorg is er ook bij Wmo ZIN sprake van een aantal zorginstellingen waarbij geen controleverklaring is ontvangen. Met inachtneming van de interne beheersing bij uw gemeente ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 647.000 (2023: € 743.000).

Wij adviseren voor zowel WMO en Jeugdzorg de gemeente Steenwijkerland na te gaan op welke wijze de interne beheersing versterkt kan worden, zodat de onzekerheid op prestatielevering naar een acceptabel niveau teruggebracht kan worden. Wij zien een concreet verbeterpunt aangaande de inrichting en zichtbaarheid van uw klachtenregistratie alsook de opvolging. Wij achten dit van belang omdat de materialiteitswijziging in 2025, fouten en onzekerheden zal samenvoegen.

PGB

De processen van PGB Jeugdzorg en WMO lopen op een aantal onderdelen verschillend, waardoor voor Jeugdzorg en WMO niet dezelfde zekerheid wordt verkregen. Tevens verkrijgt de gemeente aanvullende zekerheid vanwege de ontvangsten van het CAK. Op basis van het zekerheidspercentage dat de gemeente Steenwijkerland hierdoor verkrijgt, zijn de onzekerheden voor PGB geraamd op circa € 280.000. Wij hebben een review gedaan en kunnen steunen op de werkzaamheden van de accountant van de SVB. Daarbij concluderen wij dat de formele fouten zoals geconstateerd door de accountant van de SVB geen impact hebben op het oordeel over de jaarrekening 2024 van gemeente Steenwijkerland.

4.2 Grondexploitaties uitgelicht

Grondexploitaties

De ontwikkeling van de boekwaarden

Per ultimo 2024 is de boekwaarde van de grondexploitaties € 4,8 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van 2023 van € 1,0 miljoen. De boekwaarde is een saldo van € 4,8 miljoen waardering van de totale GREX en een verlies van € 28.000. De stijging is te verklaren omdat in 2024 vanwege de afgesloten complexen met een negatieve boekwaarde (€ 0,6 miljoen) en enkele grotere investeringen omdat terrein Kornputkazerne en Noordermaten Fase IV (€ 0,6 miljoen). De stijgingen worden gecompenseerd door gerealiseerde opbrengsten met name behaald in complex Kornputkazerne (€ 0,4 miljoen).

Al met al leidt dit onderstaand cijfermatige samenvatting van de grondexploitaties van de gemeente Steenwijkerland per ultimo boekjaar:

(*€ 1.000)	BW 31-12-2023	Investeringen (+)	Inkomsten (-/-)	Afsluiten complexen	Overzicht mutatie winstneming	Mutatie verlies	BW 31-12-2024
Totaal bedrijventerreinen	-467	178	576	405	-	-	-461
Terrein Kornputkazerne	4.190	267	383	-	-	-	4.073
Noordermaten Fase IV	657	443	13	-	-	-	1.086
Overige complexen	-542	559	374	166	305	28	87
Totaal woningbouw	4.305	1.269	770	166	305	28	5.246
Totaal gronden	3.838	1.447	1.346	571	305	28	4.785

4.2 Grondexploitaties uitgelicht

Grondexploitaties

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, stikstofproblematiek, bouwvrijstelling, fluctuatie verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De parameters planning, programmering en prijs zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten getoetst. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2024 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesmutatie moet worden getroffen.

Afsluiten van complexen

Ondanks dat de grondexploitatieratio van de gemeente Steenwijkerland iets gestegen is, zijn per eind 2024 ook twee exploitaties afgesloten. Wij zien dat er de afgelopen jaren exploitaties vanuit het verleden zijn die al voor lange duur in de voorraad zijn verantwoord en niet worden afgesloten. Deze exploitaties hebben de afgelopen jaren een lage boekwaarde en kennen zeer beperkte mutaties. Vaak is dit het gevolg van een gering aantal nog uit te geven kavels, waarbij de complexiteit dusdanig toeneemt dat dit aan besluitvorming onderhevig is om af te kunnen ronden. Hierdoor blijven de plankosten voor dergelijke exploitaties ook doorlopen.

Wij adviseren de gemeente Steenwijkerland om actief te sturen op het afsluiten van deze complexen of deze uit de voorraad in exploitatie genomen gronden te halen en naar de strategische gronden over te hevelen voor het restant. Dit zal bijdragen aan een beter beeld van de actieve grondexploitaties van de gemeente en zorgt niet voor het aanhouden van onnodige plankosten.

Ontwikkeling winstneming en verlies gering

Conform voorgaande jaren wordt winstneming binnen exploitaties toegepast op basis van voortgang. Voor de grondexploitaties van gemeente Steenwijkerland heeft deze methode geresulteerd in een winstneming van circa € 305.000, gerealiseerd binnen de exploitaties Woldmeenthe (€ 158.000) en Scheerwolde (€ 147.000).

De gemeente Steenwijkerland heeft enkele projectspecifieke risico's, maar kennen geen impact op de tussentijdse winstneming voor 2024. De ontwikkeling van de verliesmutatie is zeer beperkt.

4.3 Voorzieningen

Inleiding

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat het college schattingen moet maken. Bepaalde schattingen kennen een (additionele) schattingsonzekerheid en zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en doordat zij een hoge mate van schattingsonzekerheid vertonen. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de oordeelsvormingen en besluiten van het college en directie bij het maken van de schattingen beoordeeld op indicaties voor mogelijke tendenties. Voor de materiële schattingsposten van de gemeente Steenwijkerland, zoals de materiële vaste activa, grondexploitaties en voorzieningen hebben wij vastgesteld dat de schattingen goed te volgen zijn en zien wij geen specifieke tendentie (conservatief of optimistisch).

Voorzieningen groot onderhoud maatschappelijk vastgoed en wegen

De gemeente heeft ultimo 2024 voor € 6,3 miljoen aan onderhoudsvoorzieningen ter egalisering van kosten verantwoord in de jaarrekening. Deze zien toe op maatschappelijk vastgoed binnen de gemeente (€ 5,1 miljoen), het overige deel ziet toe op de wegen binnen de gemeente (€ 1,2 miljoen).

Het opstellen van de onderhoudsplannen, en de doorvertaling daarvan naar de onderhoudsvoorzieningen, is een bewerkelijk proces. De onderhoudsvoorzieningen zijn een belangrijke schattingspost in de jaarrekening, waarbij een gedegen totstandkoming van groot belang is. Concreet bedoelen wij hiermee:

- ▶ De voorziening dient door de organisatie getoetst te worden aan de definities en vereisten zoals gesteld in het BBV. Voldoen de opgenomen componenten in de voorziening aan de door het BBV gestelde voorwaarden voor groot onderhoud?

- ▶ De voorziening dient gedegen onderbouwd te worden met onderliggende onderhoudsplannen, welke periodiek herzien dienen te worden. De onderhoudsplannen dienen per component te zijn opgebouwd. Belangrijk hierbij is dat de componenten ook daadwerkelijk tot uitvoering worden gebracht en hiervoor in de voorziening voldoende saldo aanwezig, zodat de specificatie van de voorziening aansluit op de daadwerkelijke kosten/uitvoering.

Wij hebben de volgende bevindingen bij de gemeente Steenwijkerland inzake de onderhoudsvoorzieningen:

- ▶ De voorzieningen groot onderhoud en meer gedetailleerde onderhoudsplannen zijn niet voorzien van actuele beleidsplannen (beheerplannen) conform het BBV. Als gevolg hiervan is een aanvullende toelichting benodigd in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.
- ▶ De voorzieningen groot onderhoud zijn aan de hand geactualiseerde MJOP onderbouwd en zijn op component niveau uitgesplitst.
- ▶ De voorziening groot onderhoud maatschappelijk vastgoed en wegen is via backtesting en een deelwaarneming op de huidige onttrekkingen akkoord bevonden. Daarmee hebben we de juiste en volledige verantwoording van de voorzieningen vastgesteld.
- ▶ Het ontbreken van een formeel beleidsplan bij de voorziening groot onderhoud maatschappelijk vastgoed is een formele onrechtmatigheid. Door de gemeente Steenwijkerland is een position paper opgesteld waarmee, in combinatie met het MJOP, de getrouwheid van de voorziening afdoende geborgd is in lijn met het BBV.

4.3 Voorzieningen

Voorziening voor pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers

Met de voorgenomen invoering van het nieuwe pensioenstelsel is besloten dat ook de APPA-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers in een pensioenfonds ondergebracht moeten worden per 1 januari 2028. Dat betekent dat per die datum de APPA-voorzieningen toereikend moeten zijn. Een algemeen aandachtspunt betreft het opnemen van het partnerpensioen in deze APPA-voorziening. We hebben vastgesteld bij de jaarrekeningcontrole 2024 dat uw organisatie de APPA-voorziening inclusief het partnerpensioen heeft opgenomen.

Impact rekenrente bij keuze nominale of contante waarde

Vanaf boekjaar 2028 zal bij overdracht naar het pensioenfonds, als gevolg van schommelingen in de rekenrente, mogelijke tekorten kunnen ontstaan. Daarbij kan een lagere rekenrente in het laatste jaar voor de overdracht een aanzienlijk gevolg hebben. Als gemeente Steenwijkerland heeft u de keuze om wél of niet rekening te houden met de rentecomponent. Bij de waardering tegen nominale waarde spelen rente-effecten géén rol meer. De middelen voor de berekende nominale verplichting zijn in dat geval in de voorziening opgenomen. Bij waardering tegen contante waarde wordt wel rekening gehouden met de rentecomponent.

Het voordeel van de verantwoording van de voorziening tegen nominale waarde is dat de voorziening niet meer gevoelig is voor de (ontwikkeling van de) rekenrente tot het moment van de kapitaaloverdracht naar het ABP.

Als een decentrale overheid de keuze maakt om de uitwerking te wijzigen (wel of geen rekening houden met de rentecomponent) is dat een stelselwijziging die als zodanig moet worden verwerkt middels onder andere een raadsbesluit en/of een begrotingswijziging. Belangrijk daarbij is dat dit voor het eind van het boekjaar besloten wordt. Tevens moet deze als zodanig verwerkt en toegelicht worden in de jaarrekening. De APPA-voorziening is momenteel verwerkt op contante waarde in de jaarrekening.

Om de gevolgen van de overgang voor provincies, gemeenten en waterschappen in te schatten, wordt een gezamenlijk onderzoek gestart. Het onderzoek richt zich op de omvang van de al opgebouwde APPA-aanspraken, de toekomstige premie en de al beschikbare middelen. Aan de hand van deze gegevens worden de financiële gevolgen voor afzonderlijke provincies, gemeenten, waterschappen en het Rijk ingeschat. Deze inschatting wordt vervolgens teruggekoppeld aan de decentrale overheden om een indicatie te krijgen van de mogelijke financiële gevolgen in 2027, het jaar voordat de overgang ingaat.

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording (1)

Status wijziging wet- en regelgeving

Het wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is voor gemeenten nog niet afgerond. De gedelegeerde regelgeving die relevant zijn voor het opstellen van de jaarrekening (BBV) en voor de uitvoering van de accountantscontrole 2024 en oordeelsvorming in de controleverklaring (BADO) zijn op het moment van schrijven van dit accountantsverslag voor advisering voorgelegd aan de Raad van State. Totdat deze aanpassingen rond zijn dient de uitwerking uit NBA Alert 48 2.0 gevolgd te worden. Aan de hand van te onderkennen scenario's / omstandigheden zijn in NBA Alert 48 2.0 aanwijzingen opgenomen voor de uitvoering van de accountantscontrole van de jaarrekening en de oordeelsvorming in de controleverklaring.

In oktober 2024 is de kadernota rechtmatigheid geactualiseerd. De actualisatie leidt voor de gemeente Steenwijkerland beperkt tot wijzigingen ten opzichte van vorig jaar. De belangrijkste wijziging betreft een tekstuele aanpassing in de modelverordening ten aanzien van de geconstateerde bevindingen, specifiek in relatie tot de omvang van niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en welk deel acceptabel is op basis van de vastgestelde afspraken.

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording van de gemeente Steenwijkerland

De raad van de gemeente Steenwijkerland heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 1% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 2.013.000. Onze materialiteit voor de jaarrekeningcontrole is licht lager dan deze verantwoordingsgrens en houdt verband met het meewegen van dotaties tussen reserves (feitelijk geen last). Deze nemen wij niet mee in onze materialiteitsweging. Dat dit wel is meegenomen bij de verantwoordingsgrens is conform de financiële verordening van de gemeente Steenwijkerland. Blijkens de rechtmatigheidsverantwoording stelt het college van de gemeente Steenwijkerland vast dat de omvang van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 3.623.000 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens van € 2.013.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college van de gemeente Steenwijkerland overigens een bedrag van € 2.962.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken. De door het college gerapporteerde afwijkingen kunnen als volgt worden samengevat (fouten en onduidelijkheden worden niet bij elkaar opgeteld):

BEVINDINGEN IN HET KADER VAN RECHTMATIGHEID				
Onrechtmatigheden	Acceptabel (in €)	Niet-acceptabel (in €)	Totaal afwijkingen (in €)	Onduidelijkheden (in €)
Voorwaardencriterium	0	638.000	638.000	0
Begrotingscriterium	2.962.000	23.000	2.985.000	0
Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium	0	0	0	0
TOTAAL	2.962.000	661.000	3.623.000	0
Verantwoordingsgrens (1%)	2.013.000			
Rapportagegrens	150.000			

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording (2)

Onze bevindingen bij de rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf bedrijfsvoering van de gemeente Steenwijkerland

Het is onze rol om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2024 van de gemeente Steenwijkerland te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of de opsomming van de onrechtmatigheden door het college toereikend is onderbouwd. De rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening richt zich op een drietal criteria die wij hieronder nader hebben toegelicht. Voor de SiSa-bijlage heeft het college negen rechtmatigheidscriteria in acht genomen. Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die gemaakt zijn tussen de gemeenteraad en het college. Deze afspraken zijn vastgelegd in het normenkader van de gemeente Steenwijkerland, dat d.d. 26 november 2024 door de gemeenteraad is vastgesteld, en de financiële verordening.

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden zien wij dat dit goed en gedegen door de organisatie is uitgewerkt. Tevens is goed ingespeeld op ons aandachtspunt vanuit onze board letter en heeft de gemeente toereikende werkzaamheden uitgevoerd om de opsomming van de onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording te onderbouwen.

De paragraaf bedrijfsvoering is onderdeel van het jaarverslag. Wij hebben deze paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Voorwaardencriterium

Het college toetst bij de uitvoering van haar controlewerkzaamheden of bij de uitvoering van financiële beheershandelingen binnen de geldende wet- en regelgeving is gehandeld. De relevante wet- en regelgeving is tussen het college en de raad afgestemd door middel van het normenkader. Het voorwaardencriterium is met name relevant bij de processen: subsidieverstrekingen, participatiewet en aanbestedingen. Indien is vast komen te staan dat de gemeente niet aan het voorwaardencriterium heeft voldaan is sprake van een onrechtmatigheid.

Europese aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2024 heeft het college de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spendanalyse. In onze managementletter hebben wij gerapporteerd over de interne beheersing ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels. In het proces wordt de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels niet afgedwongen, hierdoor kan niet worden gesteund op interne beheersmaatregelen. Over 2024 is daarom door gemeente Steenwijkerland een spendanalyse uitgevoerd (toets op naleving EU-aanbestedingsregels achteraf op basis van de crediteurenadministratie).

Over 2024 blijkt uit de spendanalyse een totaal aan onrechtmatigheden van € 638.000. Deze afwijking is als volgt opgebouwd:

(x €1.000)	BEDRAG
Afwijkingen vanuit 2023 die doorlopen in 2024	66.000
Nieuwe afwijkingen met ingang van 2024	572.000
TOTAAL	638.000

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording (3)

Aanbestedingsonrechtmatigheid toegelicht en doorkijk naar 2025

Het verantwoord bedrag door het college aan aanbestedingsonrechtmatigheden is qua omvang licht gestegen ten opzichte van voorgaand jaar (€ 400.000). Dit volgt uit stijgingen in uitgaven ten aanzien van in eerdere jaren geconstateerde afwijkingen, aanvullend is één nieuwe crediteur in boekjaar 2024 aangemerkt als onrechtmatig.

Uw VIC geeft aan dat het contractbeheer en borging van de inkoopfunctie doorlopende aandachtspunten blijven. Er zijn de afgelopen jaren diverse belangrijke stappen gezet om de EU-onrechtmatigheid te voorkomen, zoals ook beschreven in eerdere verslagen. De nieuwe ontstane afwijking is het gevolg van de overschrijding van het volume ten opzichte van de initiële raming van de inkoopopdracht. Dit is een blijvend aandachtspunt bij de beheersing van de EU-aanbestedingsregels en bij het ramingsproces alvorens strategisch wordt ingekocht. Aangezien de oorzaak van het overschrijden van het volume van een ingekochte opdracht een uitvloeisel is van het ramingsproces, dient in het algemeen het ramingsproces kritisch geëvalueerd te worden om soortgelijke toekomstige onrechtmatigheden te voorkomen. De eventuele aandachtspunten voor aankomend jaar zijn in detail met de gemeente Steenwijkerland besproken.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium richt zich op het budgetrecht van de raad. Overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van investeringsbudgetten (kredieten) zijn op basis van de Gemeentewet onrechtmatig. In totaal heeft de omvang de begrotingsonrechtmatigheden van de gemeente Steenwijkerland de verantwoordingsgrens overschreden.

Het college heeft het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. De begrotingsonrechtmatigheden zijn op basis van de afspraken tussen college en raad in de financiële verordening acceptabel en deze zijn door het college in de paragraaf Bedrijfsvoering nader uitgewerkt.

Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Deze zijn echter wel onrechtmatig als deze niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld. Het college en de raad hebben door middel de financiële verordening afspraken gemaakt over wanneer overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) in een begrotingswijziging aan de raad voorgelegd moeten worden.

Het college van gemeente Steenwijkerland heeft de categorie overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) tijdig aan de raad voorgelegd, daarom is voor deze categorie géén begrotingsonrechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen is.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Als laatste dient het college een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke verplichte handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de gemeente genomen zijn om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien geconstateerd wordt dat beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd dan wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Gemeente Steenwijkerland heeft een geformaliseerd M&O-beleid, conform de rechtmatigheidsvoorschriften van VNG, Divosa en het Ministerie van SZW. De opvolging van de IB-signalen vinden conform het vastgestelde beleid plaats. In het algemeen concluderen wij dat het M&O-beleid adequaat en toereikend is. Dit geldt specifiek ook met betrekking tot de Wet Inburgering in 2024.

4.5 BBV, WNT en SiSa

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Steenwijkerland de wettelijke verslaggevingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Observaties informatiewaarde jaarverslag

Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn en voldoen aan de eisen in de BBV voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Het jaarverslag biedt genoeg informatie over de realisatie ten opzichte van de uitgangspunten van het beleid.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte(n)s in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2024 niet meer bedragen dan € 233.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling. Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2024 van de gemeente Steenwijkerland niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2024 van de gemeente Steenwijkerland voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2024 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2024. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens 5.1.

In bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2024 wordt ingegaan op de Wet Inburgering 2021. Vanaf 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door gemeenten en verantwoord in de SiSa-bijlage 2024. Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de bestedingen 2024 en opvolging IB signalen uit eerdere jaren volgen geen controleverschillen en/of onzekerheden. In opzet zijn voldoende maatregelen opgenomen om het M&O-risico te mitigeren.

Wij zien een landelijke trend dat Ministeries steeds vaker een Specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SiSa-regelingen is daardoor exponentieel toegenomen. Dit geeft een hoge druk op de organisatie binnen gemeente Steenwijkerland, andere gemeenten en decentrale overheden en de accountantskantoren. Voor uw gemeente is sprake van 28 SiSa-regelingen in 2024 tegenover 30 SiSa-regelingen in 2023. Van de huidige SiSa-regelingen zijn er 4 nieuw ten opzichte van vorig jaar.

5. Bijlagen

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Steenwijkerland heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2024 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

STREKKING CONTROLEVERKLARING 2024	
Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (SiSa-bijlage)	Goedkeurend

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	Fout/onzekerheid		
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Fout/onzekerheid		
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Fout/onzekerheid		
OCW D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid	Fout/onzekerheid		
OCW D14	Specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout/onzekerheid		
OCW D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Fout/onzekerheid		
OCW D23	Regeling eenmalige specifieke uitkeringen en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Fout/onzekerheid		
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout/onzekerheid		
IenW E83B	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Fout/onzekerheid		
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Fout/onzekerheid		
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023	Fout/onzekerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G10	Wet inburgering gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SWZ G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G13	Besteding / baten onderwijsroutegemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		
SZW G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2024	Fout/onzekeerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
VWS H4	Specifieke uitkering stimulering sport	Fout/onzekeerheid		
VWS H30	Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Fout/onzekeerheid		
VWS H35B	Regeling specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Fout/onzekeerheid		
VRO J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Fout/onzekeerheid		
VRO J32	Specifieke uitkering ventilatie in scholen	Fout/onzekeerheid		
VRO J55	Aanpak energie armoede	Fout/onzekeerheid		
VRO J75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	Fout/onzekeerheid		
VRO J75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden / provincie Overijssel)	Fout/onzekeerheid		
VRO J75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	Fout/onzekeerheid		
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	Fout/onzekeerheid		
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie 2024	Fout/onzekeerheid		
VRO J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Fout/onzekeerheid		
KGG K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	Fout/onzekeerheid		
AenM M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout/onzekeerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

Tozo

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 2 gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Tozo 2 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 3 gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Tozo 3 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 4 gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Tozo 4 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 5 gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Tozo 5 gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T gemeentedeel 2024	Onzekerheid		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T gemeentedeel 2024	Fout		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T gemeentedeel 2024	Onzekerheid		

Een andere kijk
op waarde

